

УДК 336.7

Щельник О. В.

асистент кафедри економіки, менеджменту та
комерційної діяльності
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В ПРОЦЕСІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ВИЩУ ОСВІТУ

Інновації у вищій освіті є ключовим чинником модернізації навчального процесу, підвищення якості освітніх послуг і зміцнення позицій університетів у глобальному освітньому просторі. Умови глобалізації створюють як значні можливості для розвитку університетів, так і серйозні виклики, що вимагають адаптації до нових фінансових та організаційних умов.

Фінансове забезпечення відіграє важливу роль у впровадженні інновацій, оскільки саме наявність ресурсів визначає масштаби, темпи та ефективність їх реалізації. Інноваційні проекти у вищій освіті, такі як впровадження новітніх технологій, розвиток наукових досліджень чи створення міжуніверситетських програм, вимагають значних інвестицій, що створює додаткове фінансове навантаження на університети.

Постає питання: як фінансові ризики впливають на впровадження інновацій і чи можуть університети використати наявні можливості для мінімізації цих ризиків та досягнення позитивних результатів.

Інноваційні проекти у сфері вищої освіти часто мають довготривалий характер, що супроводжується високою невизначеністю результатів. Наприклад, створення нових освітніх платформ чи інтеграція штучного інтелекту у навчальний процес можуть вимагати великих капіталовкладень, але їхня ефективність і повернення інвестицій залежать від багатьох факторів, таких як готовність студентів і викладачів до змін, ринкові умови та державна політика[1].

Більшість університетів мають обмежені бюджети, які змушені розподіляти між поточними операційними витратами та розвитком. Залежність від державного фінансування або грантів створює ризик нестабільності, оскільки ці джерела можуть зменшуватися через економічні кризи або зміни у політиці. Нестача власних коштів обмежує здатність університетів ініціювати масштабні інноваційні проекти

Недостатня увага до планування бюджетів інноваційних проектів може призвести до перевищення витрат, затримок у впровадженні або навіть зриву проектів. Наприклад, відсутність чіткої фінансової стратегії для впровадження нових технологій або модернізації інфраструктури може призвести до фінансового дефіциту.

Багато університетів активно залучають іноземні інвестиції чи співпрацюють із міжнародними партнерами. Однак валютні коливання можуть значно вплинути на вартість проектів, особливо в умовах нестабільної економіки. Це створює додаткові ризики для реалізації проектів, орієнтованих на імпорту обладнання чи міжнародну співпрацю.

Визначення цих ризиків є першим кроком до розробки ефективних стратегій управління ними, що дозволить університетам уникати фінансових втрат і забезпечувати сталий інноваційний розвиток[3].

Попри існування фінансових ризиків, впровадження інновацій у вищу освіту відкриває значний спектр можливостей, які можуть сприяти розвитку університетів та забезпечувати їхню конкурентоспроможність на глобальному рівні.

Міжнародні організації, такі як Європейський Союз, Світовий банк та ЮНЕСКО, надають значні гранти для підтримки інноваційних проектів у сфері освіти. Університети, які активно залучають ці кошти, отримують додаткові ресурси для модернізації інфраструктури, створення нових програм і проведення наукових досліджень. Наприклад, програми

"Erasmus+" чи "Horizon Europe" підтримують інноваційні освітні ініціативи, спрямовані на міжнародну інтеграцію та обмін досвідом.

Співпраця університетів із приватними компаніями дозволяє залучати інвестиції для розробки і впровадження інновацій. Наприклад, бізнес може фінансувати науково-дослідницькі лабораторії, що створює вигоди для обох сторін: університет отримує фінансування і доступ до сучасних технологій, а компанії – інноваційні рішення та кваліфікованих спеціалістів. Університети, які активно співпрацюють із бізнесом, також можуть забезпечувати себе стабільними фінансовими потоками у довгостроковій перспективі.

Цифровізація є потужним інструментом для оптимізації фінансових витрат. Наприклад, впровадження онлайн-платформ для навчання дозволяє університетам скоротити витрати на інфраструктуру, одночасно розширюючи доступ до освітніх програм для студентів із різних куточків світу. Цифрові інструменти також сприяють автоматизації адміністративних процесів, що зменшує операційні витрати.

Фінансова автономія дозволяє університетам самостійно розпоряджатися своїми ресурсами, залучати кошти з альтернативних джерел і гнучко реагувати на виклики. Університети, які отримали більшу фінансову незалежність, здатні швидше впроваджувати інновації, оскільки їм не потрібно чекати затвердження фінансування на державному рівні.

Університети, які ефективно управляли фінансами, демонструють яскраві приклади успішного впровадження інновацій. Наприклад, Сінгапурський національний університет інвестував значні кошти в розвиток цифрових платформ, що дозволило йому стати лідером у галузі онлайн-освіти. Університет Гронінгена (Нідерланди) успішно використовує гранти ЄС для підтримки міждисциплінарних досліджень і створення міжнародних програм, які сприяють інтеграції до європейського освітнього простору. Управління ризиками, зокрема диверсифікація джерел фінансування, стало основою їхнього успіху[2].

Для мінімізації фінансових ризиків і реалізації можливостей університети мають створити системи фінансового моніторингу, які дозволяють вчасно виявляти ризики та аналізувати фінансові показники; розробити стратегії диверсифікації джерел фінансування, залучаючи кошти з міжнародних фондів, приватного сектору та студентських внесків; впроваджувати навчальні програми для адміністративного персоналу, які орієнтовані на управління фінансовими ризиками та використання сучасних фінансових інструментів.

Фінансові ризики та можливості є двома сторонами впровадження інновацій у вищій освіті. Баланс між ними є ключовим фактором, який визначає успіх університетів у сучасних умовах. Інтеграція фінансової стратегії з інноваційною політикою закладу дозволяє ефективно використовувати наявні ресурси, мінімізувати втрати та забезпечувати сталий розвиток. Університети, які навчаються управляти цими викликами, здатні досягати високих результатів і залишатися конкурентоспроможними на глобальному рівні.

Література:

1. Аналітичний центр Industry4Ukraine. Про Індустрію 5.0 – чому це стає актуальним для України. URL: <https://www.industry4ukraine.net/publications/pro-industriyu-5-0-chomu-cze-staye-aktualnym-dlya-ukrayiny/> (дата звернення: 25.11.2024).
2. Полозова Т. В., Колупаєва І. В. Аналіз міжнародних рейтингів України в контексті забезпечення економічної безпеки. *Механізм регулювання економіки*. 2022. № 1–2 (95–96). С. 103–113.
3. Інвестиційна пріоритетність галузей економіки : монографія / С.О. Гуткевич та ін. ; за заг. ред. проф. С.О. Гуткевич. Харків : Діса Плус, 2021. 208 с.